

Sygn. akt: II AKa 108/00

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 maja 2000 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący	SSA Grażyna Chart
Sędziowie	SSA Bożena Brewczyńska SSA Jan Dybek (spr.)
Protokolant	Ewa Muskietorz - Kuc

przy udziale Prokuratora Prok. Okręg. del. Małgorzaty Siemińskiej

po rozpoznaniu w dniu 11 maja 2000r.

sprawy G. M.ur. (...)w K. – S., s. L.

o odszkodowanie

z powodu apelacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 15 marca 2000r. sygn. akt XVI1 Ko 263/97

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

II AKa 108/00

UZASADNIENIE

Wyżej wymienionym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził od Skarbu Państwa na rzecz G. M.7.200zł, a w pozostałej części żądanie wniosku sięgające ogólnej kwoty 15.000zł oddalił. Jako podstawę przyznania odszkodowania wnioskodawcy podał bezprawne aresztowanie i pobyt w obozie na terenach-byłego ZSRR.

W motywach zaskarżonego wyroku ustalono następujący stan faktyczny :

G. M.został aresztowany w dniu 24 lutego 1945 r. w swoim domu, gdzie zamieszkiwał z rodzicami i rodzeństwem w K.-S.. Liczył wtedy 16 lat. Miał ukończoną szkołę podstawową, zbierał węgiel na hałdach i sprzedawał ludziom. Cała rodzina była na utrzymaniu ojca. Ojciec wnioskodawcy - jak podaje wymieniony - L. M.pracował uprzednio na kolei, w czasie okupacji ukrywał się w Generalnej Gubernii. Wnioskodawca pełnił rolę łącznika i kuriera. Do jego zadań należało przewożenie przesyłek z Generalnej Gubernii. W przesyłkach była "bibuła", fałszywe dokumenty tożsamości, wielokrotnie wymieniony dostarczał przesyłki do wskazanych osób. Jak podał /k.34-36/ kontaktował się z

dwiema grupami - jedna wywodziła się z grupy (...) w Armii Krajowej, a o drugiej grupie dokładnie nie wiedział. Ojciec wnioskodawcy był członkiem Związku (...), inni członkowie rodziny także działali w organizacjach lecz pytał w jakich.

W dniu 24-02.1945 r. został aresztowany w związku z zarzutem wysadzenia mostu na B. i przerwania łączności. W chwili aresztowania wnioskodawca zaprzeczył tym zarzutom stawianym przez funkcjonariuszy milicji. Jak podał istotnie dokonał przerwania łączności, lecz nie brał udziału w wysadzeniu mostu na B..

O takich przyczynach aresztowania funkcjonariusze powiadomili wnioskodawcę, zaś działalność wnioskodawcy została także potwierdzona zeznaniami dwóch świadków M. S./k.36/ i H. M./k.36-37/.

Po aresztowaniu G. M. przebywał w więzieniach w K.i w Bytomiu, a następnie został przewieziony do Kazachstanu, gdzie przebywał w obozach nr 99, 39 i w SOZ/k.4-6/. Do kraju powrócił 29 listopada 1945 r. /k.7/. Jak podał wnioskodawca podczas pobytu w obozach pracował w kamieniołomach, hucie szkła i tartaku. Praca trwała po 12 godzin, otrzymywał głodowe racje żywieniowe. Podczas pobytu w obozach chorował na zapalenie płuc, czerwonkę i tyfus. W leczeniu pomogła mu lekarka obozowa dając zastrzyki przeznaczone dla oficerów.

Po powrocie z obozów przez okres roku leczył się na płuca i serce, a następnie podjął naukę, Przez rok leczenia nie przebywał w lecznicach szpitalnych. O fakcie aresztowania nigdzie nie podawał, nigdy nie był na rencie. Do chwili obecnej leczy się na płuca i serce.

W toku prowadzonego postępowania nie uzyskano żadnych dokumentów potwierdzających pobyt G. M. w więzieniach w K.i B./k.13,14,19,22 i 25/, a jedynie dokumenty /k.4-6,8/ potwierdzające pobyt w obozach na terenie byłego ZSRR. Jako przyczynę internowania dokumenty podają "w celach kontroli". Wnioskodawca podał, że osoby z którymi współpracował i dostarczał przesyłki były starsze od niego i już nie żyją.

Przyjmując za ustalone takie okoliczności Sąd I instancji uznał, że wprawdzie zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jest skąpy, to jednak zeznania wnioskodawcy i świadków, zasługujące na wiarę pozwalają przyjąć, że aresztowanie G. M. i jego internowanie na tereny byłego ZSRR nastąpiło w związku z prowadzeniem przez niego działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego - kuriera AK, w związku z czym zastosowanie znajduje art. 8 ust.1 i art. 13 ustawy z 23 lutego 1991r. /Dz.U.Nr 34 poz.149/, zwanej dalej ustawą lutową.

Wyrokowi temu apelacja prokuratora wniesiona na niekorzyść wnioskodawcy zarzuca obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku :

- art. 366 § 1., 167, 170 § 1 pkt. 2 kpk polegającą na zaniechaniu przez Sąd wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, w szczególności ustalenia jaki był powód zatrzymania w dniu 24.02.1945 r. G.J., a następnie internowania do obozu w Kazachstanie, bezpodstawne
oddalenie wniosku dowodowego uczestniczącego w rozprawie prokuratora

i zaniechanie skorzystania z możliwości uzyskania dodatkowych dokumentów zawierających informacje o losach Polaków więzionych lub represjonowanych w inny sposób w obozach radzieckich, poprzez zwrócenie się do Rosyjskiego G. W. Archiwa w M. przy ul. (...), czy też do R. w M. przy ul. (...), jak również rezygnację ze zwrócenia się do (...) Ośrodka (...) w W. przy ul. (...);

- art. 7 kpk polegającą na dowolnym przyjęciu, że wnioskodawca G. M. prowadził działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w organizacji Armia Krajowa jako kurier, podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje ku temu podstaw;
- art. 424 § 1 kpk poprzez sporządzenie uzasadnienia bez wykazania istnienia kryteriów do zastosowania przepisów tej szczególnej ustawy, jaką jest ustawa z dnia 23 lutego 1991 r.

Stawiając takie zarzuty strona skarżąca wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd odwoławczy zważył :

Apelacja jest zasadna i dlatego musi zostać uwzględniona. Dla pozytywnego zastosowania przepisów ustawy lutowej niezbędne jest ustalenie, iż wnioskodawca powadził działalność niepodległościową- Dokonane w tym przedmiocie przez •Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne opierają się w zasadzie li tylko na zeznaniach G. M. . Przesłuchano go mało dokładnie i nie zwrócono uwagi na występujące w jego zeznaniach niekonsekwencje.

Otóż ani w treści wniosku /k.2 i 3 / ani też w pierwszych zeznaniach /k.28 odwrót/ nie podał on nic na temat swojej przynależności do Armii Krajowej, co w sprawie jawi się jako okoliczność o pierwszorzędym znaczeniu. Słuchany po raz kolejny lakonicznie stwierdza /k.36/:"Ja kontaktowałem się z 2 grupami. Jedna była /wywodziła się/ z S. AK, a o drugiej nawet nie wiem jaką miała nazwę". Sąd merytoryczny mimo oczywistego obowiązku nie zadał sobie trudu zapytania wnioskodawcy chociażby o to, kiedy konkretnie, w jakim czasie i z kim oraz w jakiej formie kontakty te miały miejsce i czego dotyczyły.

Dotyczy to także tego w jakiej miejscowości w Generalnej Gubernia ukrywał się jego ojciec. Dokonanie w tym przedmiocie trafnych ustaleń ważne jest przede wszystkim dlatego, iż działalność polegająca na walce z okupantem musi być odróżniona od działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w rozumieniu ustawy lutowej. Zwraca na to uwagę sam wnioskodawca, skore w piśmie procesowy: z 20 kwietnia 2000 r. będącym odpowiedzią na apelację prokuratora słusznie wywodzi, iż "organizacje te /chodzi między innymi o Armię Krajową/ dopiero w roku 1945, a więc po wyzwoleniu mogły rozpocząć działania przeciwko ustrojowi, komunistycznemu W żadnym wypadku nie mógł takiej działalności rozpocząć wnioskodawca w miesiąc po wkroczeniu Armii Radzieckiej na (...)".

G. M.aresztowano zaś 28 dni po tej zaszłości. Wprawdzie ujawnione dokumenty nie wskazują na tego przyczyny, niemniej jeden z nich /k.8/ stwierdza, iż internowanie nastąpiło dla kontroli. To zaś może wiązać się z tą częścią zezna: wnioskodawcy /k.28 odwrót i k-30/ w której wywodzi, iż milicja zatrzymując go jako powód tego podawała, iż jest on podejrzany o wysadzenie mostu, czyli o działalność dywersyjną.

Tak więc z powodu wyżej naprowadzonych uchybień proceduralnych i związanej z nimi obrazy przepisów prawa materialnego orzec należało jak w części wstępnej wyroku. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy przeprowadzi dowód także z dokumentów dołączonych do apelacji oraz ustosunkuje się do tam zawartego wnioski o dalsze sprawdzanie przyczyn internowania wnioskodawcy /k.49/.